

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
माध्यमिक शिक्षकको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम, २०७५

खण्ड (ख) : विषय - शिक्षा शिक्षण

अङ्क - ६०

१ शैक्षिक योजना, व्यवस्थापन एवम् विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

१.१ शैक्षिक योजना र व्यवस्थापन

१.१.१ शैक्षिक व्यवस्थापन : अवधारणा, सिद्धान्त र कार्य

१.१.२ शैक्षिक योजनाका उपागम (Approach) हरू : सामाजिक माग, लागत प्रतिफल, जनशक्ति, आवश्यकता, प्रणाली र अभिष्ट (aim)

१.१.३ स्थानीय शैक्षिक सुधारका योजनाहरू : विद्यालय सुधार योजना, गाउँ/नगर शिक्षा योजना र जिल्ला शिक्षा योजना

१.१.३ शैक्षिक योजनामा सामाजिक न्याय र समावेशिता

१.१.४ शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली

१.२ विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

१.२.१ विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता

१.२.२ समुदायको विकासमा विद्यालयको भूमिका

१.२.३ विद्यालय/सामुदाय सम्बन्धका संयन्त्रहरू :

क. स्थानीय सरकार/निकाय

ख. गाउँ शिक्षा समिति,

ग. विद्यालय व्यवस्थापन समिति

घ. शिक्षक अभिभावक सङ्घ (PTA)

१.२.४ शैक्षिक सुधारका लागि विद्यार्थी, विद्यालय, अभिभावक र शिक्षक सम्बन्ध

१.२.५ शैक्षिक विकासमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ संस्थाहरूको भूमिका : गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था, युनेस्को, युनिसेफलागत विकास साभेदारहरू

२ शैक्षणिक योजना तथा कक्षाकोठा व्यवस्थापन

२.१ शैक्षणिक योजना

२.१.१ शैक्षणिक योजनाको चिनारी, आवश्यकता र महत्त्व

२.१.२ शैक्षणिक योजनाहरूको निर्माण र प्रयोग : विद्यालयको वार्षिक कार्य तालिका, वार्षिक शैक्षणिक योजना, एकाइ योजना, दैनिक पाठ योजना

२.१.३ शैक्षणिक योजनामा नवप्रवर्तन

२.२ कक्षाकोठा व्यवस्थापन

२.२.१ कक्षा कोठा व्यवस्थापनको अवधारणा, विद्यमान अवस्था, समस्या र समाधान

२.२.२ कक्षाकोठामा भौतिक तथा शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन र कक्षा सजावट

- २.२.३ कक्षाकोठामा मनोवैज्ञानिक व्यवस्थापन
- २.२.४ शैक्षणिक व्यवस्थापन : कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण र बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण
- २.२.५ निर्देशन र परामर्श (guidance and counseling)
- २.२.६ विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, बौद्धिकता, शारीरिक/मानसिक अवस्था
- २.२.७ प्रयोगशाला र पुस्तकालय व्यवस्थापन
- २.२.८ कक्षाकोठा व्यवस्थापनमा विद्यार्थी परिचालन

३ शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास

- ३.१ शिक्षक व्यवस्थापन
 - ३.१.१ शिक्षक व्यवस्थापन
 - ३.१.२ शिक्षक अनुमति पत्र प्राप्त गर्ने प्रक्रिया
 - ३.१.३ शिक्षक नियुक्ती प्रक्रिया, वृत्ति विकास र सेवा सुविधा
 - ३.१.४ समय, द्वन्द, तनाव र व्यवस्थापन
 - ३.१.५ शैक्षिक व्यवस्थापनमा उत्तरदायित्व र जवाफदेहिताको पालना
- ३.२ शिक्षकको पेसागत विकास
 - ३.२.१ शिक्षक शिक्षा तथा तालिम
 - ३.२.२ शिक्षकको पेसागत विकासका लागि वर्तमान कार्यक्रम

४ शिक्षामा नवीनतम चिन्तन तथा समसामयिक मुद्दाहरू

- ४.१ शिक्षामा नवीनतम चिन्तन
 - ४.१.१ खुला तथा दूर शिक्षा
 - ४.१.२ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि शिक्षा
 - ४.१.३ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा
 - ४.१.४ अनौपचारिक शिक्षा तथा वैकल्पिक शिक्षा
 - ४.१.५ एक्काइसौं शताब्दीमा शिक्षा र सबैका लागि सन् २०१५ पछिको शिक्षा
- ४.२ शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू
 - ४.२.१ लोकतन्त्र र शिक्षा
 - ४.२.२ विपद् व्यवस्थापन र शिक्षा
 - ४.२.३ मानव मूल्यमा आधारित शिक्षा
 - ४.२.४ दिगो विकासका लागि शिक्षा
 - ४.२.५ जीवनोपयोगी सीप (life skill) र सामान्य व्यावसायिक सीप (soft skill)
 - ४.२.६ बहुभाषिक शिक्षा
 - ४.२.७ बहुकक्षा बहुस्तर (MGML) सिकाइ सङ्गठन

- ४.२.८ समाहित शिक्षा/विशेष आवश्यकता शिक्षा
- ४.२.९ मानव अधिकारमा आधारित शिक्षा
- ४.२.१० बालमैत्री र भयरहीत शिक्षा
- ४.२.११ लैङ्गिक समता र समानता
- ४.२.१२ विद्यालय शान्ति क्षेत्रको अवधारणा
- ४.२.१३ बालअधिकार संरक्षणका लागि गरिएका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रयासहरू
- ४.२.१४ सामाजिक न्याय र शिक्षा

५ अनुसन्धान र विकास

- ५.१ अनुसन्धानको उद्देश्य, महत्व, प्रकार र प्रयोग
- ५.२ शैक्षिक अनुसन्धानका नतिजाहरूको व्यावहारिक उपयोग
- ५.३ कार्यमूलक अनुसन्धान र अन्य अनुसन्धानविच तुलनात्मक अध्ययन
- ५.४ कार्यमूलक अनुसन्धान : प्रक्रिया, प्रस्तावना, प्रतिवेदन र उपादेयता
- ५.५ घटना/मामला अध्ययन र कार्यमूलक अनुसन्धानविच अन्तरसम्बन्ध
- ५.६ कक्षाकोठाको शिक्षण सिकाइ सुधारका लागि अनुसन्धानको योगदान

६ शैक्षिक निकायहरूको संरचना र कार्य

६.१ शिक्षक सेवा आयोग	६.२ शिक्षा मन्त्रालय
६.३ शिक्षा विभाग	६.४ परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय
६.५ विद्यालय शिक्षक किताब खाना	६.६ शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र
६.७ उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्	६.८ पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
६.९ अनौपचारिक शिक्षा केन्द्र	६.१० प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्
६.११ क्षेत्रिय शिक्षा निर्देशनालय	६.१२ जिल्ला शिक्षा कार्यालय

विषयगत परीक्षाको प्रश्न योजना (Specification Grid)

एकाइ	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	विषयगत प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार
१.	शैक्षिक योजना, व्यवस्थापन एवम् विद्यालय समुदाय सम्बन्ध	१० X १	१०
२.	शैक्षणिक योजना तथा कक्षाकोठा व्यवस्थापन	१० X १	१०
३.	शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास	१० X १	१०
४.	शिक्षामा नवीनतम चिन्तन तथा समसामयिक मुद्दाहरू	१० X २	२०
५.	अनुसन्धान र विकास		
६.	शैक्षिक निकायहरूको संरचना र कार्य	१० X १	१०
	जम्मा	१० X ६	६०